

КРАСНОЛИМАНСЬКИЙ ЗАОЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра „Соціальні та гуманітарні дисципліни”

КУЛЬТУРОЛОГІЯ

**Методичні рекомендації
до організації самостійної роботи студентів
заочної форми навчання**

Харків – 2009

Методичні рекомендації розглянуто та рекомендовано до друку на засіданні кафедри «Соціальні та гуманітарні

дисципліни» 24 грудня 2007 р., протокол №5.

Укладачі:

проф. С.О. Завітний,
доц. В.М. Толстов

Рецензент

доц. В.М. Овчаренко

КУЛЬТУРОЛОГІЯ

Методичні рекомендації
до організації самостійної роботи студентів
заочної форми навчання

Відповідальний за випуск Толстов В.М.

Редактор Решетилова В.В.

Підписано до друку 11.04.08 р.
Формат паперу 60x84 1/16 . Папір писальний.
Умовн.-друк.арк. 2,75. Обл.-вид.арк. 3,0.
Замовлення № Тираж 50 Ціна

Видавництво УкрДАЗТу, свідоцтво ДК № 2874 від. 12.06.2007 р.
Друкарня УкрДАЗТу,
61050, Харків - 50, пл. Фейербаха, 7

**УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ**

КРАСНОЛИМАНСЬКИЙ ЗАОЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра «Соціальні та гуманітарні дисципліни»

КУЛЬТУРОЛОГІЯ

**Методичні рекомендації
до організації самостійної роботи студентів заочної форми
навчання**

Харків 2009

Методичні рекомендації розглянуто та рекомендовано до друку на засіданні кафедри «Соціальні та гуманітарні дисципліни» 24 грудня 2007 р., протокол №5.

Укладачі:

проф. Заветний С.О.,
доц. Толстов В.М.

Рецензент

доц. В.М. Овчаренко

ЗМІСТ

Вступ	4
Програма курсу	5
Розділ I Культурологія як система знань	5
Розділ II Світова культура	5
Розділ III Українська культура	8
Перелік практичних (семінарських) занять	9
Питання для обов'язкових письмових контрольних робіт	10
Питання до заліку	14
Список літератури	15

ВСТУП

ПРЕДМЕТ курсу: етапи і закономірності розвитку світової культурологічної думки, проблемні питання теорії культури та розкриття основних етапів історії світової і української культури.

МЕТА викладання дисципліни: формування системи знань про закономірності загальнолюдського та національного культурних процесів на основі досліджень культурологічних теорій і розгляду різних точок зору на походження, суть і зміст поняття «культура», а також вивчення пам'яток і явищ матеріального та духовного життя людей

ЗАВДАННЯ курсу полягає в оволодінні основними поняттями і категоріями культурології та умінні використовувати їх у разі необхідності; ознайомленні з культурологічною думкою в її історичному розвитку. Навчальний курс покликаний сприяти розумінню проблем сучасної культури та умінню їх аналізувати.

Курс допомагає сформувати у студентів власне розуміння культури, її ролі і значення в житті людства. В цілому цей курс сприятиме кращому розумінню культурних надбань, усвідомленню проблем і досягнень української культури, зростанню загальнокультурного рівня, формуванню певних ціннісних потреб та орієнтацій.

ПРОГРАМА КУРСУ

РОЗДІЛ I КУЛЬТУРОЛОГІЯ ЯК СИСТЕМА ЗНАНЬ

Культурологія як наука. Поняття «культура», його походження, поширення та багатозначність на сучасному етапі розвитку людства. Структура і функції культури.

Історична типологія культур. Основні сучасні парадигми розвитку культури.

Основні культурологічні концепції Н. Данилевського, Ф. Ніцше, О. Шопенгауера, А. Тойнбі, К. Ясперса, К. Юнга та інших. Різноманітність підходів до аналізу культурних явищ. Періодизація культури, методологія вивчення культурних явищ, їх типологічні ознаки в контексті еволюції культурного процесу. Сучасні концепції розвитку культури.

Аполлонійське і Діонісійське начала в розвитку культури. Морально-етичні норми у системі цінностей культури. Мистецтво як відображення людського світогляду і прагнення до прекрасного. Наука і її роль у розвитку суспільства. Феномен техніки: її роль і функції у сучасній культурі. Культура і цивілізація у вимірі буття: розрізнення понять. Постіндустріальне суспільство як результат соціокультурного розвитку. Соціальні основи диференціації сучасної культури. Поняття про субкультуру і контркультуру. Діалог держав як спосіб існування культури.

РОЗДІЛ II СВІТОВА КУЛЬТУРА

Первісна культура. Поняття «первісна культура». «Кам'яний», «бронзовий», «залізний» віки та їх особливості. Міф як основа релігії, науки, філософії та мистецтва. Матеріальна і духовна культура первісних людей. Роль праці в житті первісних людей. «Неолітична революція».

Табу як суворі заборони в первісному суспільстві. Ритуальна поведінка як необхідний елемент будь-якої людської культури. Магія, фетишизм, тотемізм і анімізм як форми первісної релігії. Первісне мистецтво, його особливості та функції.

Культура стародавніх цивілізацій. Розпад родового устрою та

формування перших держав. Розвиток матеріальної культури. Основні риси близькосхідних суспільств. Культура Давньої Месопотамії: основні здобутки. Стародавній Єгипет і основні етапи його історії. Художня культура Єгипту та її зв'язок з релігією.

Особливості культури Давньої Індії. Пам'ятки епічної літератури. Самобутність давньоіндійського мистецтва. Культура Давнього Китаю. Особливості світогляду. Науково-технічні досягнення. Мистецтво.

Антична культура. Загальна характеристика античної культури. Вплив досягнень давніх греків на римську, перську, єгипетську та інші культури. Міфологія як основа життя і мислення давніх греків. «Іліада» та «Одіссея» Гомера. Боги Олімпу як боги соціальної діяльності. Класичний період розвитку культури Стародавньої Греції та Стародавнього Риму. Розвиток науки. Давньогрецьке мистецтво.

Вплив давньогрецької культури на давньоримську. «Закон 12 таблиць» як основа першої правової держави. Культура етрусків та її вплив на культуру Риму. Основні шедеври мистецтва стародавнього Риму.

Соціокультурні передумови становлення християнства і його ціннісні орієнтири. Соціально-економічна криза та занепад традиційних релігійних вірувань як передумова зародження християнства. Гоніння на християн в Римській імперії.

Духовні основи та основні риси культури середніх віків. Основні особливості культури Середньовіччя. Стан Європи після розпаду Західної Римської імперії. Особливості світогляду середньовічної людини. Християнська картина світу. Пріоритет духовного над матеріальним і душі над тілом. Біблія як пам'ятка світової культури. Основні складові частини Біблії. Історія створення книг Біблії.

Візантійська імперія як нащадок традицій античності. Світоглядна основа візантійської культури. Константинополь як головний центр культури раннього Середньовіччя. Розкол християнства на католицьке римське та православне візантійське. Наукові знання. Візантійська ікона. Зодчество.

Роль церкви у формуванні західноєвропейської середньовічної культури. Освіта та перші університети. Рицарська культура. Романський і готичний стилі західноєвропейської архітектури. Готичний собор як Всесвіт і кам'яна Біблія середньовічної людини.

Європейська культура епохи Відродження. Термін

«Відродження». Античність — джерело Відродження. Гуманізм як основна риса культурного розвитку Європи цього періоду. Основні школи і особливості мистецтва Раннього Відродження. Класичне мистецтво італійських живописців, скульпторів та архітекторів. Розквіт Флорентійської школи мистецтва в XV ст.

Головні риси мистецтва Високого Відродження. Людина як центр Всесвіту в творчості італійських митців. Досягнення титанів Високого Відродження – Леонардо да Вінчі, Мікеланджело та Рафаеля. Ренесансна архітектура, перехід до бароко.

Головні технічні досягнення епохи Відродження. Виникнення і розповсюдження друкарства та його значення для розвитку європейської культури. Значення культури епохи Відродження для подальшого розвитку світової культури.

Європейська культура XVII—XVIII ст. Світоглядні засади європейського суспільства XVII ст. Наукові знання. Художні стилі європейського мистецтва. Стиль бароко як відображення основних світоглядних ідей Європи цього періоду. Ідеї епохи Просвітництва. Культ Розуму. Вплив наукових знань на формування світогляду суспільства. Багатостильовість у мистецтві. Представники європейської музики.

Європейська культура XIX початку XXI ст. Особливості культурного життя у Європі XIX ст. Романтизм та реалізм — основні стилі європейської літератури. Імпресіонізм в образотворчому мистецтві; його основні риси. Шедеври мистецтва. Поняття «криза культури» та її причини. Глобальні проблеми сучасності та їх вплив на розвиток культури. Імпресіонізм та постімпресіонізм як основа для різних напрямків модернізму XX ст. Дегуманізація мистецтва та її причини. Перевага форми над змістом. Перевага масової свідомості та масової культури як особливість XX ст.

Синтез мистецтва і техніки в архітектурі. Функціоналізм та конструктивізм в архітектурі.

Основні течії і напрямки образотворчого мистецтва. Модернізм і постмодернізм. Сюрреалізм і «новий реалізм». Напрямки у сучасному музичному мистецтві. Еволюція кінематографа.

РОЗДІЛ III УКРАЇНЬСЬКА КУЛЬТУРА

Праукраїнська культура. Трипільська культура. Культура скіфів. Культура слов'янських племен. Давньоруська культура як результат тривалого процесу внутрішнього розвитку східнослов'янського суспільства. Язичницький політеїзм та його особливості. Вплив християнства на розвиток культури Київської Русі. Роль церков та монастирів у розвитку культури. Розвиток освіти. Розвиток писемності. Давньоруська література. Художня культура Київської Русі. Мистецтво іконопису. Перші монументальні споруди. Основні особливості давньоруського зодчества.

Стан і культурний розвиток України в XIV— першій половині XVII ст. Суспільно-політичні обставини розвитку української культури цього періоду. Початок формування українського етносу та української культури.

Галицько-Волинська, Русько-Литовська та Козацька держави – основні етапи культурного розвитку України. Українські землі після Люблінської унії 1569 року. Боротьба українського народу з поляками і турками та її відображення в народній культурі. Освіченість українського суспільства. Братські школи в обороні православної віри та української культури. Спроба створення вищих навчальних закладів. Виникнення друкарської справи. Українська література. Мистецтво. Львівський ренесанс.

Українська культура другої половини XVII — XVIII ст. Суспільно-історичні умови розвитку української культури цього періоду. Освіченість українського суспільства. Києво-Могилянська академія – перший вищий навчальний заклад в Україні. Укр. література. Зародження драматургії. Творчість Г.С. Сковороди — філософа і письменника. Вплив української інтелігенції на формування і розвиток російської культури.

Українське бароко. І. Мазепа — меценат укр. культури. Шедеври української культури в галузі живопису, архітектури та музики. «Козацький собор». Перші портрети. Національна ікона. Діячі української професійної музики. Ускладнення політичного стану України в другій половині XVIII ст.: ліквідація гетьманства, знищення Запорізької Січі, юридичне оформлення кріпацтва на Слобожанщині. Занепад української освіти та друкарської справи у 2-й пол. XVIII ст.

Українська культура XIX—початку XX ст. Процес

українського національного відродження та його основні риси. Діяльність Кирило-Мефодіївського товариства. Розвиток науки та освіти за часів національно-культурного відродження в Україні. Нова українська література. Український професійний театр та музика. Мистецтво (живопис, скульптура, архітектура). Декадентські пошуки в літературі та мистецтві.

Українська культура новітнього періоду. Перші кроки української культури періоду визвольних змагань і більшовицького панування. «Розстріляне відродження». «Шістдесятники» і культурний процес 70–80 рр. ХХ ст. Мистецтво. Виникнення і розвиток українського кінематографу. Прояви неокласицизму та модернізму в архітектурі.

Культура незалежної України. Демократичні та консервативні тенденції в сучасному культурному розвитку. Проблема інтеграції української культури до європейського культурного простору. Новітні літературні об'єднання. Напрямки розвитку образотворчого мистецтва в Україні. Сучасна українська музична культура.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ

Мета занять: закріпити і конкретизувати ту методологічну базу наукового знання з культурології, яку розгортає лекційна форма.

Тема 1 Культурологія як наука

- 1 Культурологія в системі суспільних наук.
- 2 Поняття «культура».
- 3 Основні концепції культури.
- 4 Структура культури:
 - матеріальна та духовна культури;
 - основні елементи духовної культури.

Тема 2 Новітня європейська культура (ХХ — поч. ХХІ ст.).

- 1 Особливості культурного життя у Європі (ХХ — поч. ХХІ ст.).
- 2 Поняття «криза культури» та її причини.
- 3 Глобальні проблеми сучасності та їх вплив на розвиток культури.
- 4 Дегуманізація мистецтва та її причини.

5 Перевага масової свідомості та масової культури як особливість ХХ ст.

6 Перевага форми над змістом в сучасному мистецтві.

Тема 3 Українська культура новітнього періоду

1 Перші кроки української культури періоду визвольних змагань і більшовицького панування. «Розстріляне відродження». «Шістдесятники» та культурний процес 70-80 рр. ХХ ст.

2 Культура незалежної України. Демократичні та консервативні тенденції в сучасному культурному розвитку.

3 Проблема інтеграції української культури до європейського культурного простору.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОBOB'ЯЗKOBИХ ПИСЬMОВИХ KОНТРОЛЬНИХ РОБИТ

Роботи виконуються за варіантами, які щорічно складаються з чотирьох питань даного списку. Кожен студент вибирає свій варіант контрольної роботи згідно зі своїм номером, за яким стоїть прізвище студента у списку групового журналу. Контрольна робота має бути підготовлена у письмовій формі обсягом 10 - 12 сторінок формату А-4 в термін, встановлений навчальним графіком та у відповідності до правил. Має бути титульний аркуш, а також аркуш зі змістом роботи, посилання на використану літературу та список літератури в кінці роботи, дата написання і підпис студента.

- 1 Культурологія як наука.
- 2 Поняття культури.
- 3 Розуміння культури у вузькому та широкому сенсі.
- 4 Матеріальна та духовна культура.
- 5 Духовна культура та її структура.
- 6 Єдність та різноманітність культури.
- 7 Мистецтво як специфічна форма духовної культури.
- 8 Роль мистецтва в житті суспільства.
- 9 Основні види мистецтва, їх характеристика.
- 10 Поняття художнього образу у мистецтві.
- 11 Прекрасне у мистецтві і реальній дійсності.

- 12 Особливості давньогрецької і давньоримської скульптури.
- 13 Суспільна свідомість як форма духовної культури. Основні види суспільної свідомості.
- 14 Феномен техніки: її роль і функції у сучасній культурі.
- 15 Міфи Стародавньої Греції.
- 16 Релігія та міфологія давніх єгиптян.
- 17 Таємниці єгипетських пірамід.
- 18 Поняття про субкультуру і контркультуру.
- 19 Наука як елемент культури. Роль науки у розвитку суспільства.
- 20 Матеріальна культура.
- 21 Духовна культура та її основні форми.
- 22 Яка різниця між мистецтвом і народною художньою творчістю?
- 23 Культура первісного суспільства.
- 24 Виникнення культури та основні етапи розвитку.
- 25 Архітектура Стародавнього Риму.
- 26 Антична література.
- 27 Діалог культур в сучасному світі як характерна риса розвитку всесвітньої культури.
- 28 Супрематизм як течія в абстрактному живописі.
- 29 Прекрасне у дійсності.
- 30 Гуманізм мистецтва епохи Відродження.
- 31 Містика і магія в житті первісних народів.
- 32 Особливості давньоєгипетського мистецтва.
- 33 Роль міфології в первісному суспільстві.
- 34 Давньогрецька культура.
- 35 Давньоримська культура.
- 36 Сім чудес світу як культурні досягнення.
- 37 Боги Давньої Греції і Давнього Риму: схожість ті відмінність.
- 38 Архітектура Стародавньої Греції і Стародавнього Риму.
- 39 Візантійська культура.
- 40 Живопис епохи Відродження (Основні представники і творчість).
- 41 Бароко як стиль у мистецтві.
- 42 Лицарський роман та його роль в розвитку світової літератури.
- 43 Гуманістичний характер культури Відродження.
- 44 Живопис Рафаеля Санті.
- 45 Творчість Мікеланджело.

- 46 Готичний стиль Середньовіччя.
- 47 Універсалізм і досягнення Леонардо да Вінчі.
- 48 Інститут лицарства: деякі особливості середньовічної моралі.
- 49 Православний іконопис - символіка і духовність.
- 50 Романський стиль у західноєвропейській архітектурі.
- 51 Імпресіонізм в образотворчому мистецтві. Його основні риси.
- 52 Сюрреалізм як напрямок у мистецтві.
- 53 Функції мистецтва.
- 54 Основні форми релігії первісного суспільства.
- 55 Сентименталізм в літературі.
- 56 Культура Стародавньої Греції.
- 57 Дегуманізація мистецтва: її причини та наслідки.
- 58 Основні літературні жанри.
- 59 Рококо як стиль у мистецтві.
- 60 Що таке поп-культура?
- 61 Сюрреалізм як напрямок в образотворчому мистецтві.
- 62 Культура класицизму як втілення ідеї державності.
- 63 Основні особливості постмодернізму у культурі.
- 64 Технократизм в культурі ХХ - ХХІ ст.
- 65 Масова та елітарна культура ХХ ст.
- 66 Сальвадор Далі - великий живописець-містифікатор ХХ ст.
- 67 Основні стилі середньовічного мистецтва.
- 68 Сентименталізм як напрямок у мистецтві.
- 69 Імпресіонізм як напрямок у мистецтві.
- 70 Романтизм як напрямок у мистецтві.
- 71 Кубізм як течія в образотворчому мистецтві.
- 72 Експресіонізм як напрямок у живописі.
- 73 Особливості і наслідки прийняття християнства у Стародавній Русі.
- 74 Рококо як стиль у мистецтві.
- 75 Реалізм як напрямок у мистецтві.
- 76 Абстракціонізм у живописі, основні його течії.
- 77 Тенденції розвитку сучасного кінематографа.
- 78 Модернізм і постмодернізм у мистецтві.
- 79 Література класицизму як втілення ідеї первинності обов'язку над почуттям.
- 80 Романтизм та реалізм - основні стилі європейської літератури.
- 81 Форма та зміст твору мистецтва.

- 82 Основні літературні жанри, їх характеристика.
 - 83 Бароко як напрямок мистецтва.
 - 84 Культура епохи Відродження та її значення для подальшого розвитку світової культури.
 - 85 Культура епохи Відродження та її значення для подальшого розвитку світової культури.
 - 86 Прекрасне у мистецтві.
 - 87 Творчість російських митців-передвижників.
 - 88 Академізм та реалізм в образотворчому мистецтві XIX ст.
 - 89 Тенденції розвитку сучасного кінематографа.
 - 90 Культура і антикультура.
 - 91 Розвиток науки в Україні.
 - 92 Український живопис (основні представники і твори).
 - 93 Козацьке бароко як вираження специфіки української культури.
 - 94 Українська класична література (основні представники і твори).
 - 95 Т.Г. Шевченко як представник українського малярства.
 - 96 Українська музика (основні представники і твори).
 - 97 Культура київської Русі.
 - 98 Творчість І. Репіна.
 - 99 Життя та творчість І. Котляревського.
 - 100 Українська музика (основні представники і твори).
 - 101 Літературна та драматургічна творчість
- Г. Квітки Основ'яненка.
- 102 Національні сюжети в творчості С. Васильківського
 - 103 Авангардистська культура рубежу XIX - XX ст.
 - 104 Розвиток науки в Україні.
 - 105 Література української діаспори.
 - 106 Культура «розстріляного Відродження» України
 - 107 Творчість українських митців-передвижників.
 - 108 Г.С. Сковорода і розвиток української культури.
 - 109 Творчість Лесі Українки.
 - 110 Творчість І. Франка.
 - 111 Творчість М. Коцюбинського.
 - 112 Творчість композитора Миколи Лисенка.
 - 113 Культура незалежної України.
 - 114 Література Київської Русі.

- 115 Діяльність «шістдесятників» України (Л. Костенко, В. Семененко, І. Драч, В. Мороз, В. Чорновол, М. Осадчий та ін.).
- 116 Сучасні тенденції розвитку української художньої культури.
- 117 Літературна діяльність Т.Г. Шевченка.
- 118 Сучасна українська пісня.
- 119 Література української діаспори.
- 120 Що таке дизайн?
- 121 Особливості розвитку сучасної української культури.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

- 1 Предмет курсу "Культурологія".
- 2 Поняття культури.
- 3 Матеріальна та духовна культура.
- 4 Розуміння культури у вузькому та широкому сенсі.
- 5 Духовна культура та її структура.
- 6 Мистецтво як форма духовної культури.
- 7 Основні види мистецтва.
- 8 Поняття художнього образу у мистецтві.
- 9 Прекрасне у мистецтві та реальній дійсності.
- 10 Основні функції мистецтва.
- 11 Суспільна свідомість як форма духовної культури. Основні види суспільної свідомості.
- 12 Виникнення культури та основні етапи її розвитку.
- 13 Культура первісного суспільства.
- 14 Культура Стародавньої Греції.
- 15 Культура Стародавнього Риму.
- 16 Культура Середньовіччя.
- 17 Культура епохи Відродження.
- 18 Культура Нового часу, основні її напрямки та стилі.
- 19 Авангардистська культура рубежу ХІХ - ХХ ст.
- 20 Основні напрямки та стилі сучасної культури.
- 21 Романський стиль у Середньовічному мистецтві.
- 22 Готичний стиль у Середньовічному мистецтві.
- 23 Класицизм як напрямок у мистецтві.
- 24 Сентименталізм як напрямок у мистецтві.
- 25 Романтизм як напрямок у мистецтві.

- 26 Бароко як стиль у мистецтві.
- 27 Рококо як стиль у мистецтві.
- 28 Реалізм як напрямок у мистецтві.
- 29 Імпресіонізм як напрямок у живописі.
- 30 Експресіонізм як напрямок у живописі.
- 31 Культура Київської Русі.
- 32 Козацьке бароко як вираження специфіки української культури.
- 33 Українська класична література (основні представники).
- 34 Український живопис (основні представники).
- 35 Українська музика (основні представники).
- 36 Українська архітектура та скульптура.
- 37 Література української діаспори.
- 38 Розвиток науки в Україні.
- 39 Культура "розстріляного Відродження" України.
- 40 Особливості розвитку сучасної української культури.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1 Семенюк О.П., Кучер О.М. Культурологія. Навч. посібник. – Харків: УкрДАЗТ, 2007.

ДО РОЗДІЛУ І

- 1 Баткин Л.М. Тип культуры как историческая целостность// Вопросы философии. – 1998. — № 9.
- 2 Библер В.С. Культура. Диалог культур// Вопросы философии. – 1989. — № 6.
- 3 Библер В.С. От наукоучения к логике культуры. – М., 1991.
- 4 Введение в культурологию: Учеб. пособие для вузов. – М., 1996.
- 5 Гуревич П.С. Культурология: Учебник. – М., 2000.
- 6 Гуревич П.С. Философия культуры. – М., 1994.
- 7 Завадская Е.В. Восток на Западе. – М., 1987.
- 8 Зиммель Г. Избранное. – М., 1996. – Т.2. – С. 488-490.
- 9 Культурология. История мировой культуры. Учеб. для вузов. – М., 2002.
- 10 Культурология / Под ред. В. Драча. – Ростов /Д., 2000.

- 11 Культурология. Теория и история культуры: Учеб. пособие. – М., 1998.
- 12 Культурология: Учеб. пособие для вузов. – М., 2000.
- 13 Основы исторической типологии культуры. – М., 1987.
- 14 Петров М. К. Язык, знак, культура. – М., 1991.
- 15 Семенов Ю. И. На заре человеческой истории. – М., 1989.
- 16 Сорокин П. А. Человек. Цивилизация. Общество. – М., 1992.
- 17 Тойнби А. Постигание истории. – М., 1991.
- 18 Тэрнер В. Символ и ритуал. – М., 1983.
- 19 Шпенглер О. Закат Европы. – М., 1991.
- 20 Юнг К. Г. Различия восточного и западного мышления // Философские науки. – 1988. — № 10.

ДО РОЗДІЛУ II

- 1 Аверинцев С.С. Византия и Русь: два типа духовности// Новый мир. – 1989. — № 9.
- 2 Алпатов М.В. Всеобщая история искусств. – М., 1955. – Т.3. – История русского искусства с древнейших времен до начала XVIII века.
- 3 Алпатов М.В. Всеобщая история искусств. – М., 1997. – Т.2.
- 4 Апулей. Метаморфозы, или Золотой осел. – М., 1988.
- 5 Артамонов С.Д. Литература Древнего мира. – М., 1988.
- 6 Арутюнян А.А. Відродження як європейський феномен // Філософська думка. – 1988. — № 2.
- 7 Афанасьев Ю. Н. Вчера и сегодня французской «новой исторической науки»// Вопросы истории. – 1984. — № 8.
- 8 Афанасьев Ю.Н. Историзм против эклектики. – М., 1980.
- 9 Афанасьева В.К. Искусство Древнего Востока. – М., 1976.
- 10 Базен Жермен. История истории искусства: От Вазари до наших дней. – М., 1995.
- 11 Баткин Л.М. Итальянское Возрождение в поисках индивидуальности. – М., 1989.
- 12 Баткин М.М. Творчество Франсуа Рабле и народная культура Средневековья и Ренессанса. – М., 1990.
- 13 Библейская энциклопедия. – М., 1990.
- 14 Библия. Книги Священного Писания Ветхого и Нового Завета. – М., 1995.
- 15 Біблія. Книги Старого та Нового Заповіту. – К., 1992.

- 16 Блок М. Апология истории. – М., 1973.
- 17 Боголюбов А.Н. Механика в истории человечества. – М., 1984.
- 18 Боннар А. Греческая цивилизация. – М., 1992.
- 19 Бродель Ф. Свидетельство истории //Французский ежегодник. – М., 1982.
- 20 Бродель Ф. Структуры повседневности: возможное и невозможное. – М., 1986.
- 21 Бугенвиль Л.А. Кругосветное путешествие на фрегате «Будез» и транспорте «Этуаль». – М., 1961.
- 22 Бычко А.К. Народная мудрость Руси: анализ философа. – К., 1988.
- 23 Бычко А.К. У истоков христианского иррационализма. – К., 1984.
- 24 Вазари Дж. Жизнеописания наиболее знаменитых живописцев, ваятелей и зодчих: В 5-ти томах. – М., 1956.
- 25 Введение в культурологию: Учеб. пособие для вузов. – М., 1996.
- 26 Вебер М. Избранное. Образ общества. – М., 1994.
- 27 Вильчек В. Алгоритмы истории // Нева. – 1990. — № 7.
- 28 Винничук Л. Люди, нравы, обычаи Древней Греции и Рима. – М., 1988.
- 29 Выготский С.Л., Афанасьев В.С., Громеко В.И. История экономических учений. – М., 1965.
- 30 Герои Греции в войне и мире (История Греции в биографиях Г.В. Штолля) / Пер. с нем. – М., 1992.
- 31 Гнедич П. П. История искусств. – С. Пб., 1987. – Т.1.
- 32 Гомер. Илиада. – М., 1983.
- 33 Грушевский М. Звичайна схема «русской» історії і право раціонального укладу історії Східного Слов'янства// Пам'ятки України. – 1991. — № 3.
- 34 Гумилев Л.Н. Древняя Русь и Великая Степь. – М., 1992.
- 35 Гуревич А.Я. Категории средневековой культуры. – М., 1984.
- 36 Гуревич А.Я. Проблемы средневековой народной культуры. – М., 1984.
- 37 Гуревич А.Я. Средневековый мир: культура безмолвствующего большинства. – М., 1990.
- 38 Даркевич В.П. Аргонавты средневековья. – М., 1976.
- 39 Дмитриева Н. Краткая история искусств. – М., 1986. – Вып.1.

- 40 Жак ле Гофф. Цивилизация средневекового Запада. – М., 1992.
- 41 Зайцев А.И. Культурные перевороты в Древней Греции VIII–V вв. до н. э. – Л., 1985.
- 42 Знойко О.П. Міфи Київської землі та події стародавні. – К., 1989.
- 43 Зомбарт В. Война и капитализм. – М., 1998.
- 44 Изборник: Повести Древней Руси. – М., 1986.
- 45 Ипатов А.Н. Национальная религия и культура. – К., 1985.
- 46 Каждан А.П. Религия и атеизм в древнем мире. – М., 1957.
- 47 Кастанеда К. Путешествие в Икстлан. – Рига, 1991.
- 48 Каутский К. Происхождение христианства. – М., 1990.
- 49 Кнабэ Г. Древний Рим – история и повседневность. – М., 1979.
- 50 Косідовський Зенон. Оповіді євангелістів. – К., 1981.
- 51 Коцебу О.Е. Путешествия вокруг света. – М., 1948.
- 52 Крамер Сэмюэл Н. История начинается в Шумере. – М., 1991.
- 53 Кривелев И.А. История религии: В 2-х томах. – М., 1988. – Т.2.
- 54 Кун М.А. Легенды і міфи Стародавньої Греції. – К., 1967.
- 55 Кун Н.А. Легенды и мифы Древней Греции. – М., 1989.
- 56 Кууси П. Этот человеческий мир. – М., 1988.
- 57 Леви-Стросс К. Печальные тропики. – М., 1984.
- 58 Легенды и сказания Древней Греции и Древнего Рима/ Сост. А.О. Нейхардт. – М., 1987.
- 59 Лексин Ю. Жизнерадостное умирание// Знание – сила. - 1993. – № 6.
- 60 Лифшиц М.А. Мифология древняя и современная. – М., 1980.
- 61 Лихачев В.Д., Лихачев Д.С. Художественное наследие Древней Руси и современность. – М., 1989.
- 62 Лобас В.Х., Легенький Ю.Г. Українська і зарубіжна культура: Курс лекцій. – К., 1997.
- 63 Лосев А.Ф. Диалектика мифа. – М., 1980.
- 64 Лосев А.Ф. Эллинистически-римская эстетика. – М., 1979.
- 65 Лосев А.Ф. Эстетика Возрождения. – Л., 1978.
- 66 Любимов Л. Искусство Древнего мира. – М., 1971.
- 67 Лясковская О.А. Французская готика XII–XIV веков. Архитектура. Скульптура. Витражи. – М., 1973.
- 68 Мережковский Д.С. Воскресшие боги. – М., 1988.

- 69 Митру А. Легенды Олимпа. – Бухарест, 1986.
- 70 Можейко И.В. Другие 27 чудес света (По следам исчезнувших культур Востока). – М., 1969.
- 71 Морозов А. Загадка культа Атона//Наука и религия. – 1990. — № 3.
- 72 Нейхардт А.К., Шипова И.Л. Семь чудес Древнего мира. – М. — Л., 1966.
- 73 Оссовская М. Рыцарь и буржуа: Исследования по истории морали. – М., 1987.
- 74 Петров М.Т. Итальянская интеллигенция в эпоху Ренессанса. – Л., 1982.
- 75 Попович М.В. Мировоззрение древних славян. – К., 1985.
- 76 Попович М.В. Нарис історії культури України. – К., 2001.
- 77 Ранович А.Б. Первоисточники по истории раннего христианства. Античные критики христианства. – М., 1990.
- 78 Ренан Е. Жизнь Иисуса. – М., 1991.
- 79 Розанов В.В. Религия. Философия. Культура. – М., 1992.
- 80 Рубинштейн Р. Загадки пирамид. – М., 1979.
- 81 Рутенберг В.И. Итальянский город от раннего средневековья до Возрождения. – Л., 1987.
- 82 Рутенберг В. И. Титаны Возрождения. – Л., 1976.
- 83 Рыбаков Б.А. Язычество Древней Руси. – М., 1988.
- 84 Рывкин Б.И. Малая история искусств. Античное искусство. – М., 1972.
- 85 Смирнова Т. Сандро Боттичелли. – М., 1967.
- 86 Соколов Г. Искусство Древнего Рима. – М., 1971.
- 87 Софокл. Царь Эдип. Антигона. Электра. Аякс-биченосец. – М., 1965.
- 88 Средневековый эпос. Песнь о Роланде. Песнь о Нибелунгах. — М., 1973.
- 89 Тайлор Э.Б. Первобытная культура. – М., 1989.
- 90 Теорія та історія світової і вітчизняної культури: Підручник. – Львів, 1992.
- 91 Тимофеев Р. Проклятие фараонов//Техника молодежи.– 1991.–№ 7.
- 92 Тойнби А. Постигание истории. – М., 1991.
- 93 Токарев С.А. Религия в истории народов мира. – М., 1984.
- 94 Уайт Л. развитие технологии и социальные изменения. – М.,

1962.

- 95 Удальцова З.В. Византийская культура. – М., 1988.
- 96 Фрезер Дж. Золотая ветвь. – М., 1980.
- 97 Фрезер Дж. Фольклор в Ветхом Завете. – М., 1989.
- 98 Шахова К.А. Творчество великих европейских художников XV-XVIII веков. – К., 1980.
- 99 Швейцер А. Благоговение перед жизнью. – М., 1992.
- 100 Шпренгер Я., Инститорис Г. Молот ведьм. – Саранск, 1991.
- 101 Шрамкова Г. Искусство Возрождения. Италия. Нидерланды. Германия. Франция. – М., 1977.
- 102 Эрн В. Письма о христианском Риме//Наше наследие. - 1991.– № 11.
- 103 Эрн В. Письма о христианском Риме//Наше наследие. - 1991.– № 12.
- 104 Эсхил. Прикованный Прометей. Орестея. – М., 1965.

ДО РОЗДІЛУ ІІІ

- 1 Афасижев М. Западные концепции художественного творчества. – М., 1990.
- 2 Баскаков В. В ритме времени // Кинематографический процесс сегодня. – М., 1983.
- 3 Бретон А. Манифест сюрреализма- называть вещи своими именами// Программные выступления мастеров литературы XX века. – М., 1984.
- 4 Вейдле В. Кризис искусства// Самосознание европейской культуры XX века. – М., 1991.
- 5 Велика, Мала і Біла Русь // Український історичний журнал.– 1991.– № 2.
- 6 Вельш Б. «Постмодерн». Генеалогия и значение одного спорного понятия// Путь. Международный философский журнал. – 1992. — № 1.
- 7 Волинський М. Теоретична боротьба в українській літературі (перша половина ХІХ століття). – К., 1959.
- 8 Донцов Д. Дві літератури нашої доби. – Львів, 1991.
- 9 Дорошенко Д. Нарис історії України. – Львів, 1991
- 10 Дюфрен М. Кризис искусства// Западноевропейская эстетика XX века. – М., 1991.

11 Жаборюк А. Український живопис останньої третини ХІХ-початку ХХ століття. – Одеса, 1990.

12 Жулинський М. Духовна енергія нації. Проблема створення цілісної концепції української культури// Українська культура. – 1991. — № 1.

13 Ивбулис В.Я. Модернизм и постмодернизм. – М., 1986.

14 Ісаєвич Я.Д. Братства та їх роль в розвитку української культури ХVІ-ХVІІ століть. – К., 1966.

15 Історія запорізького козацтва: сучасний стан та проблеми дослідження. – К., 1990.

16 Історія українського мистецтва: В 6-ти томах. – К., 1990. – Т.6.

17 Кнабе Г.С. Феномен рока и контркультура//Вопросы философии.— 1990.

18 Комповський П.М. Монументальний живопис на Україні ХVІ-ХVІІІ століття. – К., 1968.

19 Кукаркин А.В. Буржуазная массовая культура. – М., 1985.

20 Лейбфрейд Л.Ю., Полякова Ю.И. От крепости до столицы: Заметки о старом городе. – Харьков, 1998.

21 Лобас В.Х., Легенький Ю.Г. Українська і зарубіжна культура. – К., 1997.

22 Лобас В.Х., Легенький Ю.Г. Українська і зарубіжна культура: Курс лекцій. – К., 1997.

23 Маланюк Є. Нариси з історії нашої культури//Українська культура. – 1991. — № 6-9.

24 Малахов Н. Модернизм: критический очерк. – М., 1986.

25 Малевич К. Через чистую абстракцию к новой форме // Искусство кино. – 1992. — № 1.

26 Мар'яненко І. Минуле українського театру. – К., 1953.

27 Марченко М.І. Історія української культури з найдавніших часів до середини ХVІІ століття. – К., 1961.

28 Мигунов А. Vulgar. Эстетика постмодернизма. – М., 1991.

29 Нариси з історії українського мистецтва. Українське мистецтво другої половини ХVІІ-ХVІІІ століття. – К., 1981.

30 Осійчук В.А. Українське мистецтво ХVІ- першої половини ХVІІ століття. Гуманістичні та визвольні ідеї. – К., 1985.

31 Петров Г.И. Очерки истории украинской литературы ХІХ века. – К., 1987.

32 Попович М.В. Нарис історії культури України. – К., 2001.

- 33 Попович М.В. Нарис історії культури України. – К., 2001.
- 34 Прохоренко В. Він мусив малювати вождів. До майбутнього музею мистецтва радянського тоталітаризму// Українська культура. – 1992. – № 8-9.
- 35 Станішевський Ю. Театр Радянської України. – К., 1980.
- 36 Теорія та історія світової і вітчизняної культури. – К., 1993.
- 37 Українська родина: родинний і громадський побут. – К., 2000.
- 38 Франко І. Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 року. – Львів, 1970.
- 39 Чепелик В. Ренесанс. Кам'яні квіти першого Відродження України (XVI—XVII ст.)// Українська культура. – 1993. — № 1.
- 40 Черемський Н. Відлука з Холодної гори. Як нищили українських «гомерів»// Українська культура. – 1992. — № 6.
- 41 Шестаков В. Массовая культура. – М., 1990.
- 42 Шип Н. Культурно-національне питання на Україні в XIX столітті// Український історичний журнал. – 1991. — № 3.
- 43 Шукурова А. Архитектура Запада и мир искусства XX века. – М., 1990.
- 44 Яворницький Д. Ш. Історія запорізьких козаків. – К., 1990.